

(Welke werken zijn er nog gepland?)

Regulerende stuwen in het natuurreservaat De Putten - 2010

Het natuurreservaat De Putten staat tijdens de winter en het vroege voorjaar onder water. In het voorjaar is er een te snelle ontwatering van het gebied. Uit de monitoring is gebleken dat het grondwaterpeil in De Putten in het voorjaar tot 1,5 m diep wegzakt. Een hoger waterpeil in het voorjaar is nochtans belangrijk voor broedvogels.

Om het grondwater langer op een hoger peil te houden en een te snelle ontwatering tegen te gaan, zullen twee regulerende stuwen op de lokale afwateringsgrachten worden geplaatst. Het niveau van het waterpeil kan met deze stuwen handmatig worden aangepast indien nodig.

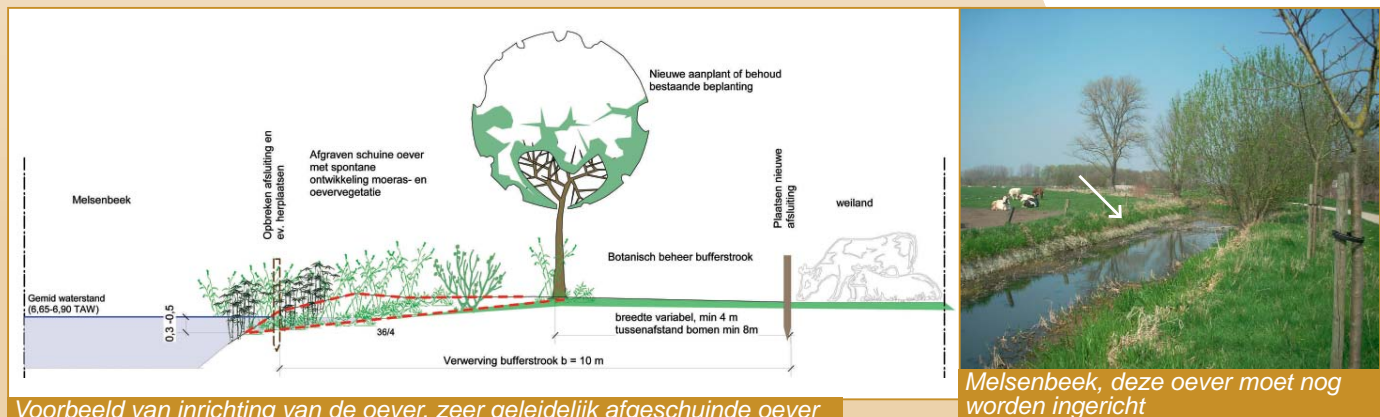

De Putten

Inrichting Melsenbeekoevers

Om de Melsenbeek volledig op te waarden tot een ecologische wateras, staat de inrichting van de oeverzones nog op het programma. Het gaat hier specifiek over het deel van de Melsenbeek tussen de Meersstraat en de monding in de Tijarm.

De provincie Oost-Vlaanderen staat in voor de verwerving van 10 m brede stroken en kleine percelen. Deze breedte van 10 m is noodzakelijk om de oever in te richten en onderhoud mogelijk te maken. Zodra de meeste stroken in eigendom zijn, zal de inrichting van deze oevers gebeuren.

Melsenbeek, deze oever moet nog worden ingericht

Op de plaatsen waar de oever in het verleden is opgehoogd door geruimd slib, krijgt deze nu een zacht hellende glooiing. De aarde wordt afgegraven zodat het laagste deel van de oever net onder de gemiddelde waterstand van de Melsenbeek komt te liggen. Hier ontwikkelen zich typische oeverplanten of krijgt deze strook de functie van paaiplaats. Op andere plaatsen zullen binnen deze strook de grachten (ook wel 'laantjes' genoemd) een nieuw profiel krijgen. Lokaal worden zwarte elzen of knotwilgen aangeplant.

Voor meer informatie over de verwerving kan u terecht bij de Provincie Oost-Vlaanderen, Dienst Patrimonium - de heer Jacky Steyaert (tel.: 09 267 75 74 - vanaf juni 2010: 09 267 79 13; of e-mail: jacky.steyaert@oost-vlaanderen.be).

(Meer info - Contactpersonen) (Colofon)

Agentschap voor Natuur en Bos

Gebroeders Van Eyckstraat 2-6, 9000 Gent
Teamverantwoordelijke Gebiedsgericht Beleid:
Jenike Vandenbergh: jenike.vandenbergh@lne.vlaanderen.be
tel. 09 265 46 29 - fax 09 265 45 88
www.natuurenbos.be

Vlaamse Landmaatschappij

Ganzendries 149, 9000 Gent
Projectleider: Ria De Dyn, e-mail: ria.dedyn@vlm.be
Communicatieverantwoordelijke: Els Seghers,
e-mail: els.seghers@vlm.be
tel. 09 244 85 00 - fax 09 244 85 99
www.vlm.be

Vormgeving en foto's:

VLM Oost-Vlaanderen
Verantwoordelijke uitgever:
Vlaamse Landmaatschappij,
ir. Toon Denys, gedelegeerd bestuurder
Gulden Vlieslaan 72, 1060 Brussel
Mei 2010

Voor meer informatie of extra exemplaren kan u terecht bij de Vlaamse Landmaatschappij.

NATUUR inrichting

mei 2010

project

Merelbeekse Scheldemeersen

(Inleiding)

Momenteel is de uitvoering van het natuurinrichtingsproject Merelbeekse Scheldemeersen volop aan de gang. Het natuurinrichtingsproject Merelbeekse Scheldemeersen geeft waar nodig, de natuur nieuwe kansen om zich te herstellen en verder te ontwikkelen.

De ruimingswerken van de Melsenbeek zijn inmiddels uitgevoerd en de natuur- en landschapswerken naderen stilaan hun afronding. Ook de waterbouwkundige werken in functie van vismigratie zijn intussen gestart. De oeverinrichting van de Melsenbeek zal over enkele jaren beginnen.

December 2009 - 't Stekelingske ingericht

(Samenwerking)

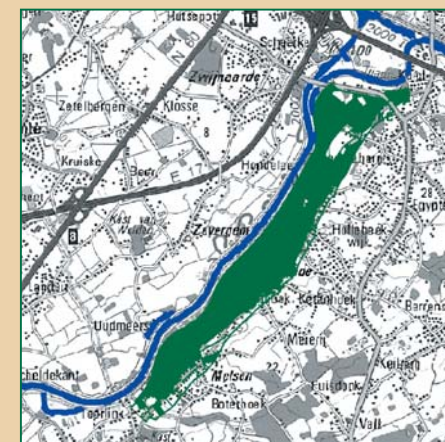
Het natuurinrichtingsproject Merelbeekse Scheldemeersen is mogelijk dankzij de samenwerking tussen het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), de Vlaamse Landmaatschappij (VLM), de gemeente Merelbeke en de provincie Oost-Vlaanderen.

Het ANB werkt het beleid uit, stuurt het project en zorgt voor het gros van de budgetten voor de uitvoering van de werken. De VLM verzorgt het secretariaat van het project, staat in voor de projectleiding en houdt toezicht op de uitvoering van de werken door de aannemers. De provincie Oost-Vlaanderen staat in voor het beheer van de Melsenbeek. Ze financiert een deel van de vismigratiewerken en het grootste deel van de ruiming van de Melsenbeek. Daarnaast verwerft zij de oeverstroken en enkele percelen langs de beek.

De gemeente Merelbeke financiert de aankoop van percelen langs de Meers-

straat, een deel van de ruiming van de Melsenbeek en de studie om de evolutie van grond- en oppervlaktewater op te volgen. Ze coördineert het toekomstige onderhoud van houtkanten, poelen en oeverstroken... Daarnaast is ze ook verantwoordelijk voor de aansluiting van het afvalwater van de aanpalende woningen op de collectoren. Natuurpunt geeft advies bij de realisatie van de inrichting o.a. op hun terreinen. Enkele lokale bewoners en landbouwers stellen hun percelen ter beschikking voor de uitvoering van de maatregelen.

(Waar?)

Merelbeekse Scheldemeersen beslaat een gebied van 346 ha op de rechteroever van de Schelde in Merelbeke. De ruwe grenzen van het gebied zijn de Schelde in het westen, de Tijarm van de Schelde in het noorden, de bebouwing aan de Gaversesteenweg in het oosten en de gemeentegrens met Gavere in het zuiden. Het gebied is ongeveer 6 km lang en 500 à 600 m breed.

(Werfbezoeken)

Een werfbezoek gaat door op woensdag **5 mei 2010 om 14.00 u** aan het schuilhuisje, kruispunt Langeweide / Meersstraat in Merelbeke. Later volgen er nog werfbezoeken. Info over de juiste data worden aangekondigd in de pers of vind je op www.vlm.be, www.natuurenbos.be en www.merelbeke.be.

Je kan ook een werfbezoek (vanaf 12 personen) aanvragen bij de projectleider Ria De Dyn of bij de communicatieverantwoordelijke Els Seghers (*contactgegevens op pagina 4*).

(Terugblik op de uitgevoerde werken)

Ruiming van de Melsenbeek

De Melsenbeek bevatte een dikke laag vervuild slib. Om de levenskwaliteit van de planten en dieren te verzekeren, is een goede waterkwaliteit in combinatie met een gezonde waterbodem noodzakelijk. Het vervuilde slib (in totaal ruim 20.056 ton) werd in 2007 uit de waterloop geschept en afgevoerd.

Er zijn ook twee tijdelijke stuwen geplaatst: één ter hoogte van het ontmoetingscentrum in de Brandegemse Ham en één meer stroomafwaarts. Dit was noodzakelijk om de grondwaterverlaging in de beek te compenseren.

ruiming Melsenbeek

Onderzoek visbestand en ruiming Sint-Elooisput

In 2007 inventariseerde het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) het visbestand van de Sint-Elooisput. Dit leverde 10 inheemse vissoorten op: paling, zeelt en snoek doen het bijzonder goed. Zowel piepjonge als oudere snoek komt in deze waterplas voor. Dit betekent dat de snoek zich in deze meander ook voorplant.

ruiming Sint-Elooisput

't Stekelingske krijgt een natuurlijk kleedje

't Stekelingske is een oude visput met steile oevers zonder enige oever- en watervegetatie. Voor de ruiming van deze put werd alle vis overgeplaatst naar de andere vijvers van de lokale vissersclub.

afwissing 't Stekelingske

voor en na

De vispopulatie bestond uit paling, gibel, blankvoorn, rietvoorn ... maar werd gedomineerd door karpers waarvan sommigen tot 14 kg wogen. De karpers zijn dan ook de verklaring voor het feit dat in deze visput geen waterplanten aanwezig waren. Karper woelt de bodem en alle vegetatie om, waardoor de planten geen kans krijgen om te wortelen.

't Stekelingske wordt een ecologische vijver waar vissen uit de Melsenbeek kunnen paaien (zie verder) of een ijsvogel kan broeden. Daarom wordt de noordoostelijke oever zacht hellend gemaakt. De zuidwestelijke steile oever wordt plaatselijk verhoogd. In steile wanden graven ijsvogels immers een nestgang.

Inrichting winterverblijfplaatsen vleermuizen

ijskelder

bunker

De winterverblijfplaatsen van vleermuizen hebben een specifieke eis naar hoge luchtvochtigheid (90-100%) en constante temperatuur (circa 5°-8°C). Tochtgaten moeten worden gedicht.

Ijskelder kasteel Blauwhuis: De toegang van deze intacte ijskelder werd afgesloten door twee deuren met vliegopening. Er werden ook stenen met gaten in aangebracht waar de vleermuizen in kunnen schuilen.

Oorlogsbunker in Melsen: Schietopeningen werden vernauwd tot vliegopeningen voor vleermuizen. Er werd een houtkant aangeplant, die vleermuizen tijdens hun nachtelijke tocht naar hun jachtgebied kunnen volgen.

Beplanting van taluds en wegbermen

Door beplanting ontstaat een verdichting van de begroeiing op de perceelsranden tussen de Kerkhoek en de Zwijnaardsesteenweg. De aanplant van bomen vindt zowel plaats op gronden van de overheid als op gronden van privépersonen die hiervoor hun toelating

gaven. Bepaalde taluds (glooiing, zijhelling) waar in het verleden de struiken zijn verdwenen, kregen een nieuwe beplanting.

voor en na beplanting

Poelen

Het natuurinrichtingsproject ondersteunt de uitvoering van het poelenplan van de gemeente Merelbeke met de aanleg van een tiental nieuwe poelen.

poel

Inrichting Melsenbeekoevers tegenover De Putten en aanleg van plasdrasgebieden

De gemeente Merelbeke heeft bijna alle percelen tegenover de Putten, aan de rechteroever van de Melsenbeek, aangekocht. Door de oevers een zachte helling te geven, kunnen moeras- en waterplanten zich beter uitbreiden. Op andere percelen is plaatselijk de voedselrijke bovenlaag weggehaald zodat een plas-drassige bodem ontstaat met een zeer specifieke (kwel)vegetatie.

oude en nieuwe situatie

Recreatie

Het bestaande gebouwtje bij 't Stekelingske is als schuilhuisje voor recreanten ingericht. Daarnaast wordt in 2010 het oude wandeltracé tussen de kerk en de woonwijk Kerkwegel in Melsen en de Scheldevallei opnieuw toegankelijk gemaakt.

schuilhuisje

(2010 - Vismigratiewerken)

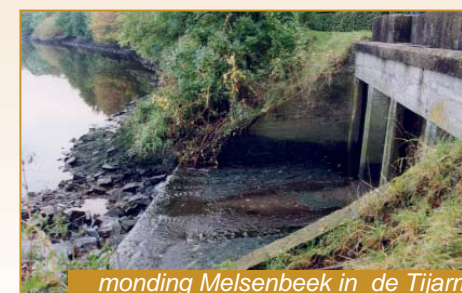
Naast de ruiming van de Melsenbeek, de afkoppeling van het afvalwater en het graven van zacht hellende oevers, wordt deze beek ook geschikt gemaakt voor vismigratie vanuit de Bovenschelde en de Tijarm. Bij fuikvangsten op verschillende plaatsen in de Tijarm en de Bovenschelde werden 21 soorten geteld waaronder verschillende soorten voorn, riviergrondel en -prik, snoekbaars, paling ...

Vismigratie:

Verplaatsingen die vissen maken in functie van hun levenscyclus: verplaatsingen tussen hun paai-, opgroei- en overwinteringsgebieden, maar ook hun dagelijkse verplaatsing.

Om de migratie van vissen vanuit de Tijarm naar de Melsenbeek en haar bovenlopen maximaal mogelijk te maken, zijn een aantal ingrepen noodzakelijk.

Omvorming van de huidige uitstroombaanconstructie ter hoogte van de monding van de Melsenbeek in de Tijarm

mondning Melsenbeek in de Tijarm

de bestaande constructie ligt 1 m te hoog voor vismigratie

Om de vismigratie naar de Melsenbeek meer kansen te geven, moet de monding van de Melsenbeek in de Tijarm worden gewijzigd. Momenteel stroomt het water uit de Melsenbeek in de Tijarm op een hoogte van 4,95 m TAW (tweede algemene waterpassing). Op de Tijarm treedt getijdenwerking op, waardoor het waterpeil er niet altijd even hoog is. Het water in de Tijarm moet al zeer hoog staan, vooraleer het hetzelfde niveau heeft als in de Melsenbeek. Pas wanneer dit 'watercontact' er is, kunnen vissen migreren van de Tijarm naar de Melsenbeek.

Het verlagen van de bodem aan de monding van de Melsenbeek met 1 m zal deze constructie 'visvriendelijker' maken.

Met het verlagen van deze uitstroombaanconstructie moet ook de achterliggende waterloop worden aangepast. Vissen kunnen immers niet zomaar een waterval van 1 m overbruggen. Vistrappen in en rond dit bouwwerk herleiden dit groot hoogteverschil tot haalbare overbruggingen van telkens 10 cm.

Vistrappen

vistrappen in werking op de A-beek (Limburg)

Verspreid over de hele lengte van de Melsenbeek worden 17 vistrappen gebouwd. Ze zijn zo gesitueerd dat andere waterlopen zoals de Hollebeek nog vrij gemakkelijk in de Melsenbeek kunnen uitmonden.

De vistrappen liggen in de bedding van de beek en worden gebouwd met een hoogteverschil van 10 cm. Een rij planken zorgen voor opstuwung van het water. Stenen langs beide zijden van de planken zorgen er voor dat het water niet naar beneden valt, maar langs de stenen stroomt.

Instelling minimaal basisdebiet van de Melsenbeek

Ter hoogte van de Meersstraat zal op de kruising tussen de Schragebeek en de Melsenbeek een constructie komen, die de Melsenbeek bij droog weer blijft voeden. Op deze manier zal er steeds water in de Melsenbeek staan. Maar bij hevige regenbuien zal het overtollige water van de grachten ten oosten van de Gaversesteenweg nog steeds rechtstreeks naar de Schelde worden gevoerd om zo overstromingen te vermijden. Deze constructie wordt nu al gebouwd, maar zal pas in werking treden nadat de collector in Melsen volledig aangelegd is (de uitvoering hiervan is lopende) en al het afvalwater op deze collector aangesloten is.

Inrichting vispaaiplaatsen

aanleg drassige moeraszone tegenover De Putten

Vissen migreren op zoek naar optimale, rustige plekken om te paren, hun eitjes af te zetten en plekken waar de jonge visjes kunnen opgroeien, de zogenaamde vispaaiplaatsen. Drassige moeraszones, ondiepe watervlakken en ondergelopen oeverzones komen hiervoor in aanmerking. Langs de Melsenbeek worden verschillende paaiplaatsen ingericht. De recent aangepaste visvijver 'Stekelingske' en de verlaagde drassige oevers zorgen voor een uitbreiding van mogelijke paaiplaatsen. In een latere fase zullen nog twee paaiplaatsen worden aangelegd, in de buurt van de Scheldevallei en de Pontweg.

vistrap in opbouw tegenover De Putten